

Σύντομη παρουσίαση της Βάσης Δεδομένων

Οι Γνώσεις για τη Γλώσσα στα εγχειρίδια γλωσσικής διδασκαλίας του Δημοτικού

Η παρούσα Βάση Δεδομένων (ΒΔ) αποτελεί μια απόπειρα πλήρους χαρτογράφησης της γραμματικής και της κειμενικής διδασκαλίας στα εγχειρίδια Γλώσσας του Δημοτικού. Ο διπλός γραμματικός και κειμενολογικός στόχος της ΒΔ υπαγορεύτηκε από τη διπλή διδακτική προσέγγιση των εγχειριδίων, τα οποία, ενώ από τη μια πλευρά εστιάζουν στη διδασκαλία της γραμματικής, από την άλλη πλευρά υιοθετούν πρακτικά την επικοινωνιακή – κειμενική προσέγγιση, που αποτελεί σήμερα μια από τις δεσπόζουσες διεθνείς τάσεις της γλωσσικής διδασκαλίας, και μπορούν να χαρακτηριστούν σε μεγάλο βαθμό κειμενοκεντρικά.

Περιεχόμενα της Βάσης Δεδομένων

Το ευρύ φάσμα δεδομένων που περιλαμβάνεται στα εγχειρίδια καθιστούσε μεθοδολογικά αναγκαία την κωδικοποίηση αυτών των δεδομένων με την αναγωγή τους σε έναν πεπερασμένο αριθμό σταθερών κατηγοριών ή ετικετών (tags). Οι κατηγορίες αυτές θα διευκόλυναν την περιήγηση στη ΒΔ και τη στοχευμένη αναζήτηση όρων και θα συναπάρτιζαν ταυτόχρονα μια πρόταση περιγραφής των εγχειριδίων, με μετρήσιμα μεγέθη, στις ποικίλες διδακτικές τους διαστάσεις. Χρησιμοποιούνται συνολικά λίγο περισσότερες από 300 κατηγορίες και υποκατηγορίες στα λήμματα της ΒΔ.

Η ΒΔ είναι οργανωμένη σε λήμματα καθένα από τα οποία αντιστοιχεί σε ένα θεματικό στοιχείο (δηλαδή μια μονάδα γλωσσικής διδασκαλίας) των εγχειριδίων. Κάθε λήμμα εμφανίζεται με έναν τίτλο που παραπέμπει στην τάξη, την ενότητα και το διδακτικό εγχειρίδιο στο οποίο συναντάται το θεματικό στοιχείο. Στο εσωτερικό κάθε λήμματος υπάρχουν ορισμένα πεδία στα οποία κατατάσσονται πληροφορίες διαφορετικών ειδών. Έτσι:

- Το πεδίο «Στοιχείο» περιλαμβάνει το θεματικό στοιχείο (ή στοιχεία) που αποτελεί το διδακτικό αντικείμενο του λήμματος και μπορεί να είναι ένα γραμματικό, λεξιλογικό ή κειμενικό αντικείμενο ή και ένας συνδυασμός τους ανάλογα με την περίπτωση.
- Το πεδίο «Επίπεδο» κατηγοριοποιεί το θεματικό στοιχείο στο επίπεδο (ή επίπεδα) γλωσσικής ανάλυσης στο οποίο ανήκει: μορφολογικό, συντακτικό, κειμενικό κ.λπ. ή ένας συνδυασμός τους.
- Το πεδίο «Σελίδα/ες» αναφέρει τον αριθμό σελίδας/-ων του εγχειριδίου που αφορούν το στοιχείο και αποτελεί ταυτόχρονα σύνδεσμο για ένα αρχείο pdf της σελίδας/-ων, το οποίο ανακτά ο χρήστης με ένα κλικ πάνω στο σύνδεσμο.
- Το πεδίο «Γραμματισμοί» αφορά τους βασικούς άξονες γραμματισμού, όπως το κατά πόσο γίνεται αναγνώριση και/ή γράψιμο του εκάστοτε διδακτικού αντικειμένου, το κατά πόσο οι ασκήσεις/δραστηριότητες υλοποιούνται σε επίπεδο λέξης, πρότασης ή κειμένου, το αν διδάσκεται η κειμενική χρήση ενός μορφολογικού, λεξιλογικού κ.λπ. στοιχείου κ.ά.
- Τα πεδία «Διδακτική πρακτική: προσφορά» και «Διδακτική πρακτική: ζήτηση» (ασκήσεις) αποτελούν συνήθως τον πυρήνα της διδακτικής πρότασης ενός εγχειριδίου σε ό,τι αφορά ένα δεδομένο στοιχείο. Τα δυο αυτά πεδία αντιστοιχούν στο σύννηθες διδακτικό σχήμα σύμφωνα με το οποίο προσφέρεται στους μαθητές κάποια ύλη διδασκαλίας (κείμενα, θεωρία, πίνακες,

οδηγίες για τη σύνταξη κειμένου ...) και στη συνέχεια ζητείται από αυτούς να ασχοληθούν με συναφείς ασκήσεις, παραγωγή λόγου, σχέδια εργασίας κ.ο.κ.

- Τέλος, το πεδίο «Σημειώσεις», που εμφανίζεται στην πλειονότητα των λημμάτων, περιλαμβάνει ποικίλες πληροφορίες και παρατηρήσεις για το θεματικό στοιχείο του λήμματος, όπως ακριβέστερη ταυτοποίηση του στοιχείου, ενδεχομένως σύντομα σχόλια πάνω σε επιμέρους προβλήματα γραμματικής περιγραφής και ορολογίας, διδακτικές επισημάνσεις κ.ά.

Λειτουργίες της Βάσης Δεδομένων

Η βασικότερη λειτουργία της ΒΔ αφορά τις δυνατότητες αναζήτησης που διαθέτει. Ο απλούστερος τρόπος αναζήτησης είναι η απευθείας πληκτρολόγηση λέξεων-κλειδιών στο σχετικό πεδίο, ενώ ένας πιο σύνθετος τρόπος είναι η χρήση των φίλτρων αναζήτησης, που αντιστοιχούν στο σύνολο των κατηγοριών και υποκατηγοριών της ΒΔ.

Η απλή αναζήτηση είναι απαραίτητη στις περιπτώσεις στις οποίες ο χρήστης αναζητά γραμματικούς όρους που δεν περιλαμβάνονται ως κατηγορίες ή υποκατηγορίες στα διάφορα πεδία των λημμάτων (και άρα δεν εμφανίζονται στα φίλτρα αναζήτησης) αλλά συναντώνται στο πεδίο «Σημειώσεις», όπως π.χ. ο όρος «ανισοσύλλαβα» (κλίσεις ουσιαστικών).

Η λειτουργία της αναζήτησης με φίλτρα (πρόκειται στην πράξη για κριτήρια αναζήτησης) προσφέρει ποικίλες δυνατότητες σε εκπαιδευτικούς και ερευνητές για απλές ή συνδυαστικές αναζητήσεις. Τα φίλτρα αντιστοιχούν στις κατηγορίες και υποκατηγορίες που χρησιμοποιούνται στα λήμματα της ΒΔ και μπορεί, π.χ., να γίνει αναζήτηση με αφετηρία το στοιχείο, την τάξη, το τεύχος, τους γραμματισμούς, το κειμενικό είδος, τον τύπο ασκήσεων, το επίπεδο γλωσσικής ανάλυσης, ή με αφετηρία έναν συνδυασμό αυτών των παραμέτρων.

Άλλες οδηγίες για την αναζήτηση όρων θα βρουν επίσης οι χρήστες κάνοντας κλικ στο σύμβολο «i» που βρίσκεται στο πάνω δεξιό μέρος της ιστοσελίδας.

Η δεύτερη λειτουργία της ΒΔ είναι η στατιστική. Αφού πρώτα ο χρήστης ανασύρει από τη ΒΔ τα λήμματα που αντιστοιχούν στο φίλτρο ή τα φίλτρα αναζήτησης που επέλεξε, μπορεί να κάνει κλικ στο πεδίο «Στατιστικά» για να εμφανιστούν γραφήματα που αντιπροσωπεύουν τις ποσοτικές κατανομές των επιλεγμένων δεδομένων, καθώς και πίνακες με τις ίδιες κατανομές σε αριθμούς.

Στόχοι της Βάσης Δεδομένων

Ένας βασικός στόχος της ΒΔ είναι να αξιοποιηθεί γενικότερα από την / τον εκπαιδευτικό στη συγκεντρωτική θεώρηση των διδακτικών αντικειμένων ανά τάξη, στον έλεγχο της προόδου με βάση τις γνώσεις που έχουν καταρχή κατακτηθεί σε προγενέστερο χρόνο και στην οργάνωση και τον σχεδιασμό της γλωσσικής διδασκαλίας ανάλογα με την τάξη και το διαθέσιμο υλικό των εγχειριδίων.

Η ΒΔ μπορεί να χρησιμοποιηθεί, εξάλλου, και για ερευνητικούς σκοπούς, που αφορούν π.χ. συγκριτικές αναλύσεις δεδομένων πάνω στη διδακτέα ύλη ή τις μεθόδους διδασκαλίας, ταυτοποίηση των διδακτικών σχημάτων που χρησιμοποιούνται, ποιοτική και ποσοτική αποτίμηση του υλικού ανά τάξη κ.ά.

Τέλος, άλλος βασικός στόχος της παρούσας ΒΔ είναι να εντοπίσει και να εξομαλύνει τις αποκλίσεις στη γραμματική ορολογία και περιγραφή που διαπιστώνονται μερικές φορές ανάμεσα στα εγχειρίδια από τη μια τάξη στην άλλη, αλλά και ορισμένες διαφοροποιήσεις των εγχειριδίων σε σχέση με τη γραμματική Δημοτικού. Ο στόχος αυτός, με άλλα λόγια, είναι η κατά το δυνατό *ενιαιοποίηση* της γραμματικής ορολογίας και περιγραφής στο Δημοτικό, ώστε να αποφευχθούν οι παρεπόμενες παρανοήσεις και δυσλειτουργίες στη διδακτική διαδικασία.

Λεπτομερείς οδηγίες χρήσης και αναλυτική περιγραφή της ΒΔ βρίσκονται στο κείμενο της Εισαγωγής με τίτλο «Παρουσίαση της Βάσης Δεδομένων».